

EL-A'LA – SVEVIŠNJI

(87. sura, 30. džuz)

Objavljena u Mekki, 19 ajeta

Njena vrijednost:

U oba Sahiha se tvrdi da je Resulullah, s.a.v.s., kazao Mu'azu: Zar nisi klanjao sa Sebbihisme rabbike 'l-a'la, Ve 'š-šemsi ve duhaha i Ve 'l-lejli iza jagša?

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

1. Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg,

O Vjerovjesniče, čisti ime Gospodara tvoga, Koji je do savršenstva uzvišen, od svega onoga što Mu ne dolikuje tako što ćeš učiti *Subhane rabbije 'l-a'la*.

U hadisu stoji: *Pošto je objavljeno Fe sebbih bi 'smi rabbike 'l-azim' Alejhisselam je kazao: Učite to na svojim ruku'ima!, a pošto je objavljeno Sebbih isme rabbike 'l-a'la kazao je: Učite to na svojim sedždama! Ranije su oni na ruku'u izgovarali: Allahumme leke reka'tu!, a na sedždi: Allahumme leke sedžedu!*

Kada bi se Alejhisselam, sa svojom vojskom, uspeo na neki prevoj ili uzvišenje izgovorili bi *tekbir*, a kada bi se spustili u dolinu izgovorili bi *tesbih*, pa je tako i u namazu.

Hazreti šejh Sadruddin Konjevi, *kuddise sirruhu*, ovako komentariše navedeni hadis: „Uspinjanje i uzdizanje je uznošenje, a to je dio oholosti. Ako je uznošenje vanjsko ono je jedna od formi oholosti, a ako je unutarnje onda je sama oholost. Pošto veličanstvenost pripada jedino Allahu, a uspinjanje na uzvišenje je primjer uznošenja pa je, zato, sunnet tu izgovoriti *tekbir*, u smislu – da je Allah i veličanstven i visoko iznad toga da Mu je neko po uzvišenosti sličan, a i da nekome ni na pamet ne padne da tako nešto umisli. Kad je riječ o *tesbihi* pri spuštanju, tajna je u riječima Uzvišenog: *On je s vama gdje god da ste!*² Ako se mi spuštamo, a On je s nama, pa On je čist (*subhane*) od položaja „dole“ i od „spuštanja“, kao što Mu se ne mogu pripisati ni neke druge strane ni položaji. Zato je propisan *tekbir* pri uspinjanju a *tesbih* pri spuštanju.“

Prvi koji je izgovorio *Subhane rabbije 'l-a'la* je Mikail, a.s. Bilo je to onda kada mu je naumpala Allahova veličanstvenost. Kazao je: „Ja Rabbi, daruj mi snagu da

moгу vidjeti Tvoju veličanstvenost i Tvoju vlast.“ On mu je darovao snagu stanovnika nebesa, pa je letio pet hiljada godina. Pogledao je, a Hidžab onakav kakav je. Krila su mu se zapalila od nura Arša. Onda je ponovo zamolio snagu, pa mu je On darovao snagu dvostruko veću od one. Letio je i uzdizao se deset hiljada godina dok mu krila ponovo nisu sagorila. Na kraju je bio poput ptića. Gledao je u Hidžab i Arš, a oni onakvi kakvi su. Onda je pao na sedždu i izgovorio: „Subhane rabbije 'l-a'la!“ (tj. On je visoko iznad toga da bude obuhvaćen osjetilima ili umom!) Onda je zamolio da ga Uzvišeni vrati u njegovo staro mjesto i stanje.³

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je upitao: „O Džibrile, kaži mi koliki je sevap za onoga ko izgovori Subhane rabbije 'l-a'la! U namazu ili izvan njega?“ On odgovori. „O Muhammede, svakom mu'minu ili mu'minki koji to izgovore na sedždi, ili izvan nje, te riječi će biti na Mizanu teže od Arša i Kursa, i od svih zemaljskih planina, a Allah će reći: „Istinu je govorio Moj rob. Ja sam najuzvišeniji i iznad svega sam. Nema iznad Mene nikoga i ničega! Svjedočite, meleki Moji, da sam Mom robu oprostio i uveo ga u Svoj Džennet!“ A kada umre, svakog dana će mu u zijaret dolaziti Mikail. Na Kijametskom danu će ga on ponijeti na svojim krilima i postaviti pred Allaha. Zamolit će: „Ja Rabbi, dozvoli mi da za njega šefa'at činim!“ On će odgoriti: „Dozvoljavam ti šefa'at za njega. Odvedi ga u Džennet!“

U hadisu stoji: *Riječi Subhanallah i El-hamdu lillah ispunjavaju sve što je između nebesa i zemlje!*“

Sve ima svoj tesbih kojim veliča neko od imena Gospodara svoga!

Od Ibn Abbasa se prenosi da je Resulullah, s.a.v.s., kada bi proučio *Sebbihi 'sme rabbike 'l-a'la* izgovarao: *Subhane rabbije 'l-a'la*.

2. koji sve stvara i čini skladnim,

On je stvorio čovjeka, kao i sve drugo, i učinio ga je da bude skladne građe, rasta, stasa, potpuno odgovarajućih dijelova tijela, prilagođenih onome za što su stvoreni.

On veli: *I ne postoji ništa čije riznice ne posjedujemo, a od toga Mi dajemo samo onoliko koliko je potrebno.*⁴

3. i koji sve s mjerom određuje i nadahnjuje,

On je odredio sve, u što, npr., spada i nafaka, po precizno određenim mjerama; i On je sve podučio načinu kako da koristi onome za što je stvoreno.

4. i koji čini da rastu pašnjaci,

On čini da niče trava i drugo bilje; da rastu plodovi i usjevi; da rastu pašnjaci za stoku i druge životinje.

5. i potom čini da postanu suhi, potamnjeni.

Potom učini da ti pašnjaci i zeleno bilje postanu suhim i počnu nagingjati crnilu, nakon što su zelenim bili.

*

6. Mi ćemo te naučiti da izgovaraš pa ništa nećeš zaboraviti

Mi ćemo te, Poslaniče, podučiti Kur'anu jezikom Džibrila, a.s., pa nećeš zaboravljati ono što budeš učio.

*Mudžahid i Kelbi tvrde: Kada bi Džibril donio Objavu, Džibril ne bi ni završio ajet do kraja a Vjerovjesnik bi ga počeo izgovarati od početka, bijeći se da ga neće zaboraviti, pa je objavljeno: **Mi ćemo te podučiti da kazuješ, pa ništa nećeš zaboravljati,- nakon toga.** Ja ću te od zaborava zaštititi.*

7. osim onoga što će Allah htjeti - jer, On zna i ono što na javu iznosite i ono što tajite -

Osim onoga što Allah bude htio da zaboraviš, putem derogacije učenja toga i njegovog propisa. Allah zna kakvo je ono što se pokazuje kao javno, kao i kakvo je ono što se skriva kao tajno.

8. i sve što je dobro Mi ćemo tebi dostupnim učiniti;

Mi ćemo ti pomoći da slijediš uzvišeni Šerijat u kojemu nema nikakvih teškoća ni u oblastima Dina a ni dunjaluka.

9. zato poučavaj - pouka će već od koristi biti:

Iz ovoga se izvlači pravilo za podučavanje i prenošenje znanja. Ne prenosi se onima koji za njegov prijem nisu podobni. Hazreti Alija kaže: "Ako ljudima govoriš nešto što oni svojim razumom ne mogu shvatiti, to će kod nekih od njih stvoriti nered i zbrku."

10. dozvaće se onaj koji se Allaha boji,

Opominji, Vjerovjesniče, ljude Kur'anom i vodi ih Putem Dobra, da bi opominjanje od koristi bilo. Opomenu i upozorenje prihvatit će onaj ko se istinski Allaha boji i griješenja prema Njemu kloni.

U pogledu Onog Svijeta ljudi se dijele na tri kategorije:

- a) oni koji sa sigurnošću tvrde da on postoji;
- b) oni koji dozvoljavaju da ga ima ali nisu sigurni, pa ga e negiraju ali ga ni ne potvrđuju; i
- c) oni koji ga odlučno negiraju.

Za prve dvije kategorije pouka koristi, a za treću ne.

Vezano za riječi iz ajeta: (men jahša) onaj koji se Allaha boji, prenosi se da se odnose na Osman b. Afana, r.a., a da se riječ: (el-eška) onaj najgori, odnosi na nekog munafika. Tvrdi se da je neki munafik imao palmu koja se nadvijala nad kuću nekog ensarije a njeni plodovi su padali u njegovu kuću. Spomenuli su to Resulullahu, s.a.v.s., pa je on poslao po onog munafika, a nije znao da je munafik. Pitao ga je da onom ensariji dadne tu palmu u zamjenu za palmu u Džennetu. Onaj je odgovorio: "Da prodam ovo ovdje, za ono tamo? Ne!" Osman, r.a., mu je ta nju dao cijeli vrt palmi koji je imao. Tim povodom je objavljen ovaj ajet.

Slična ovoj je predaja – da je neki čovjek Vjerovjeniku, a.s., ispunio neku želju pa mu je on kazao: "Dođi mi u Medinu!" Ovaj mu je došao a on mu je ponudio: "Šta ti je draže osamdesetero bravčadi ili da zamolim Allaha da budeš sa mnom u Džennetu?" Onaj reče: "Osamdesetero bravčadi!" Alejhisselam naredi: "Dajte mu ih!", a onda reče: "Ona žena koja se spominje u vezi Musa, a.s., je bila pametnija od tebe!" Radi se o tome da je neka starica pokazala Musau, a.s., gdje se nalaze kosti Jusufa, a.s., a on joj je ponudio: "Šta ti je draže – da zamolim Allaha pa da budeš sa mnom u Džennetu ili stotinu bravčadi?" Ona je odgovorila: "Džennet!"

11. a izbjegavaće je onaj najgori,

12. koji će u vatri velikoj gorjeti,

Opomenu će zanemariti i na stranu je odgurnuti onaj koji se u svojoj nesreći utapa, tj. kafir, koji će u Vatru džehennemsku ogromnu, a to je najniža razina Vatre.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: *Oni stanovnici Vatre koji je budu zaslužili, u njoj neće moći ni umrijeti ni živjeti. Ali, bit će ljudi koje će vatra, zbog njihovih grijeha, ili je rekao greški, spržiti, pa će pomrijeti. Kad izgore i postanu crni kao ugalj, bit će dozvoljen šef'at za njih. U gomilama će biti razbacani po obalama džennetskih rijeka,*

pa će biti rečeno: „o stanovnici Dženneta, napojite ih!“ Tada će početi nicati, poput trave iz sjemenja koje donese riječni nanos!

13. pa u njoj neće ni umrijeti ni živjeti.

U Vatri neće moći umrijeti da bi se odmorio, niti će moći živjeti normalnim životom da bi sretan bio.

*

14. Postići će šta želi onaj koji se očisti

Uspjet će i spasit će se onaj koji se očisti od kufra i nepokornosti Bogu, te uzvjeruje u Allaha jedinoga, i počne raditi po Njegovom Šerijatu.

15. i spomene ime Gospodara svoga, pa namaz obavi!

Pa ime Gospodara svoga jezikom spomene, srcem svojim Njegove uzvišene sifate osjeti, i propisane namaze klanja.

Tri su stepena postupaka šerijatski zaduženih osoba:

1. iz srca odstraniti sva pogrešna uvjerenja, i na to se misli pojmom *čišćenje*;
2. u srce unijeti spoznaju Allaha, odnosno Njegovog zata, sifata i ismova, i na to se misli pojmom *spominjanje* jer spominjanje srcem nije ništa drugo do spoznaja; i
3. posvećivanje hizmetu i pokornosti Allahu i na to se misli pojmom *namaz*, pošto je on izraz poniznosti i skrušenosti.

Kome se srce osvijetli spoznajom Allahove Uzvišenosti na njegovim organima se pokaže trag poniznosti i skrušenosti.

Kažu da je Allah stvorio lice za sedždu, oko da uzima pouku, tijelo za hizmet, srce za spoznaju a⁵ za ljubav, pa spominjite Allahove blagodati prema vama tako što ćete okтити svoje jezile šehadetom, svoja srca spoznajom a svoja tijela ibadetom!

Prenosi se od Resulullaha, s.a.v.s., a on od Uzvišenog Allaha: *Uzvišeni Allah kaže: Za musalliju me vežu tri veze, tri uslova – jedan je spuštanje rahmeta s vidljivog dijela nebesa na razdiok njegove glave sve dok je u svom namazu; drugi je da ga meleki okruže svojim krilima; a treći je da Ja s njim razgovaram, pa kada god on kaže: Ja Rabbi!, Ja rekнем: Odazivam se! Potom je Alejhisselam kazao: Kada bi klanjač znao s Kime razgovara ne bi skretao pažnju na drugu stranu!*

Ovaj ajet ukazuje na nužnost:

- čišćenja duše od svega što je suprotno šerijatu;

- čišćenja srca od ljubavi prema Dunjaluku, čak i od obraćanja pažnje na drugog; i

- na okretanje ka Uzvišenom Allahu spram svojih mogućnosti, jer Allah nikoga ne zadužuje preko njegovih mogućnosti.

16. Ali, vi više život na ovom svijetu volite,

Ali vi, ljudi, dunjaluku, iako je prolazan, dajete prednost nad Ahiretom, iako je on vječan.

Od Aiše, r.a., se prenosi da je Resulullah, s.a.v.s., kazao: *Dunjaluk je kuća onome ko kuće nema, imetak onome ko imetka nema, a gomila ga onaj ko pameti nema!*

17. a onaj svijet je bolji i vječan je.

Ahiretska nagrada bolja je od dunjaluka, jer obuhvata Džennet koji je i vrjedniji i trajniji od dunjaluka.

Forma stvari je u odnosu na njihovu suštinu kao ljuska u odnosu na njenu jezgru. Jezgra je bolja od njene ljuske i trajnija. Jezgra je sjemenka koja ostaje sačuvana dugo vremena, a njena se ljuska, kada se odvoji od jezgre baci u vatru ili na smetljište i propadne za dva-tri dana. Oni koji vole ljusku prednost daju spoljašnjim, osjetilnim, prolaznim, dunjalučkim stvarima nad unutarnjim, suštinskim, plemenitim, vrijednim i vječnim stvarima jer su zaklonjeni od Ahireta, ne vide ga. Oni koji vole jezgru biraju Ahiret. A i Allah je Onaj koji ostaje iza svega što prolazi.

18. Ovo, doista, ima u listovima davnašnjim,

To što se spominje da će uspjeti onaj koji se očisti i klanja, a da je Ahiret bolji od dunjaluka, nalazi se u drevnim knjigama koje su objavljene prije Kur'ana.

19. listovima Ibrahimovim i Musaovim.

Bilo je deset suhufa Ibrahimovih, i deset suhufa Musaovih, pored Tevrata. Prenosi se da je objavljeno ukupno štotinu četiri pisane objave. Ademu, a.s., je objavljeno deset suhufa. Tajanstveni harfovi su jedan od njih. Šitu, a.s. pedeset suhufa, Idrisu, a.s. trideset suhufa, Ibrahimu, a.s. deset suhufa. Potom su tu Tevrat, Zebur, Indžil i Furkan. Musaovi suhufi su levhe na kojima je ispisan Tevrat. Ima mišljenja da je Šitu, a.s., objavljeno šezdeset suhufa, Ibrahimu, a.s., trideset, a Musau, a.s., prije Tevrata deset. Potom tevrat, zebur, Indžil i Kur'an.

U Ibrahimovim suhufima je, kako se prenosi, bilo i ovo:

* Pametan bi trebao: čuvati svoj jezik, dobro poznavati svoje vrijeme i posvetiti se svojim obavezama!

Iz Musaovih, a.s., suhufa je preneseno da Uzvišeni Allah kaže:

- O čovječe, radi za sebe prije nego ti stigne smrt. Nemoj da te zavara jahalica jer za njenim tragom ostaje put. Nemoj da te prevari život i duga nada pa da zaboraviš na tevbu, jer ćeš se zbog njenog odgađanja kajati onda kada ti kajanje neće biti od koristi.
- O čovječe, kada ne izdvojiš Moj hakk iz Mog imetka kojeg sam tebi dao kao opskrbu, i ne izdvojič iz njega hakk siromaha Ja ću dopustiti da tobom zavlada silnik koji će ga od tebe oduzeti, i za njega te neću nagraditi.

Ebu Zerr je rekao: „Pitao sam Resulullaha, s.a.v.s., šta su to bili Musaovi suhufi, a on je rekao: *Svi su bili pouke:*

- *(Čudim se onome ko je ubijeden da će mu doći smrt, a on živi u radosti.*
- *Čudim se onome ko je ubijeden da ima Vatra, a on se smije.*
- *Čudim se onome koji gleda u Dunjaluk kako mijenja svoje stanovnike, a on njim zadovoljan.*
- *Čudim se onome ko je ubijeden u kader, a on se napreže i iscrpljuje.*
- *Čudim se onome koji je ubijeden da ima obračun, a on za njega ne radi.)*

Od Aiše, r.a., se prenosi da je Resulullah, s.a.v.s., na dva rekata vitr-namaza učio Sebbihi 'sme rabbike 'l-a'la i Kul ja ejjuhe 'l-kafirun, a na trećem rekatu Kul huvallahu ehad, Kul e'uzu bi rabbi 'l-felek i Kul e'uzu bi rabbi 'n-nas.

¹ El-Vaki'a, 84.

² El-Hadid, 4.

³ Hadis navodi Ebu Lejs, *Bahru 'l-'ulum*, 3/469-470.

⁴ El-Hidžr, 21.

⁵ Hakki, 10/409.